

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Testamentis Et ultimis voluntatibus. Titvlvs XXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

CAP. V.

Religionem facta per praelatum in rebus ecclesie, sunt sua in...

Et concilio Toletano a. Quis sane b clericorum agella vel vineolas in terra...

DE TESTAMENTIS ET ultimis voluntatibus.

TITVLVS XXVI.

CAP. I.

Episcopus de rebus patrimonialibus testari potest, de rebus vero...

Quandam e ad nos relatione pervenit, quod Attalanz civitatis Episcopus condito Testamento...

CAP. II.

Abbas testari non potest, etiam si nunquam induisset habi...

Idem.

Quispiam dicitur: & infra. Gabina f Abbatis. Quispiam dicitur, s. quondam Abbatisfam monaste...

CAP. III.

Interdum a die mortis non fit executio Testamenti per...

Idem b.

Notandum: & infra. Pervenit ad nos S. de hac lu...

a. Concil. Toletano. b. Cap. 4. & cap. 7. eod. tit. in 1. compil. c. Cap. eod. tit. in 1. compil. d. Beat. Thom. 2. 2. q. 113. art. 6. &...

te hortamur, ut eam commoneas, quatenus intra annu...

CAP. IV.

Debetur legatum quamvis nudis verbis a testatore sit relatum.

Idem a Petro Subdiacono.

Indicante: & infra. Cognovimus R. referente quod moriens uxor redempti b concham argenteam nudis...

CAP. V.

Non debetur legatum, cum testator rem non suam, sed ecclesie le...

Idem T. Episcopo.

Filius noster F. conquestus est, quod quondam P. pater suus aliqua ecclesie vestra sepulturae suae gratia juris...

CAP. VI.

Haereditas non adimplet iussa testatoris, ab Episcopo interdicitur...

Et Concilio Maguntino.

Si haereditas iusta testatoris non adimpleverit. Ab Episcopo loci illius omnis res, quae eis relicta est, canonice...

CAP. VII.

De bonis per ecclesiam acquisitis, clerici testari non possunt.

Et Concilio Laterano. e.

Quoniam in officiis charitatis primo loco illis teneamur obnoxii, a quibus beneficium nos cognoscimus recepisse...

CAP. VIII.

Moderatam elemosinam de bonis per ecclesiam acquisitis clericis...

Alexander III.

Haec & praesentibus innotescat, quod clerici de mobilibus quae per ecclesiam sunt adepti, de jure testari non possunt.

CAP. IX.

De bonis propriis, vel acquisitis intuitu persona clericis testari possunt, de ad quibus intuitu ecclesiae non.

a. Gregor. in regist. lib. 12. epistol. 20. & cap. 13. eod. titul. in 1. compilat. b. Recepti, puta esse proprium viri nomen. c. alter, reliquisset, sed reliquisset in nostro antiquo. d. implentur. e. Sub Alexand. III. cap. 15. & cap. 4. eod. tit. in 3. compilat. f. alii. g. Post concil. Lateran. sub. Alexand. III. part. 29. c. 8. & cap. 5. eod. tit. in 1. compilat.

Idem Vigilans a Episcopo.

Quia b nos: [1 & infra.] Consultationi tuae...

[1 Duxit tua f. consulendo, utrum clerici...

CAP. X.

Valeat Testamentum quod paracivus facit...

Idem Hostiensis Episcopo.

Utm esses in nostra praesentia constitutus...

CAP. XI.

Valeat ultima voluntas ad pias causas...

Idem iudicibus Velletrorum.

Relatum est a, quod cum ad vestrum examen...

[1 Vnde quia huiusmodi causa de iudicio...

CAP. XII.

De proprio potest testari clericus: in adquisita...

Idem et ibi capitulo Cassanen.

Relatum est e auribus nostris, quod quia statim...

a Vigilans habens antiq. b Post Conc. Later. sub Alex. III.

clericorum, sed communis congregatio...

[1 Responsoj nostro quatuor videtur...

CAP. XIII.

Tenet Testamentum si qui extremam voluntatem...

Innocentius III. Ad istud.

Utm tibi de benignitate e: & infra. In hac...

CAP. XIV.

De relictis ecclesia peti Episcopo parum...

Idem Cir. sancti Laurentii in Lucina...

Officii e: & infra. Secundo quatuor...

Testamento reliquit Episcopo portionem...

[1 Adiciens autem, cum quis in Testamentis...

CAP. XV.

Relatum Episcopo contemplativa persona...

a Cum Dei, b Ista. c Ca. 1. eod. tit. in...

433
... ad administrationem non habent. Com ecclesie vero inferio-
ribus Episcopus non dicitur sibi relictum, quia non est sibi tanta
curam cum ecclesie inferiores, sicut cathedrali.

Requiritur a de his, que testator pro anima sua le-
gat in ultima voluntate, qualiter sint inter Episco-
pum & ecclesiam dividenda. Et quidem regulariter ve-
rum est, quod Episcopus debet de his secundum diver-
sas consuetudines tertiam vel quartam portionem ha-
bere. Sed considerandum est diligenter, utrum testator
legat hoc modo: Relinquo istud b Episcopo, an relin-
quendo ecclesie, vel relinquo istud Episcopo & eccle-
sie, an relinquo istud Episcopo, & illud ecclesie. In
primo casu distinguendum est, utrum relinquitur Epi-
scopo ab extraneo, geopio ab extraneo, ut propinquo,
namque verum est, quod praeferuntur esse relictum in-
tra ecclesiam, non personam: unde cathedralis ecclesia
de illis potest competere petere portionem: quemad-
modum Episcopo competat sua portio, si aliquid eccle-
siae relictum fuerit: & hoc verum est, nisi testator exprimat
quod vellet illud tantum esse Episcopi, non ecclesie: in
quo casu servanda est dispositio testatoris: secus autem
Episcopi: quia privata dispositio testatoris non potest
generaliter constitutionem canonis immutare. Nec est
canoniam quod in canone e legitur, videlicet quod
Pauisicis quibus ab extraneis aliquid, aut cum eccle-
sia, non sequatur dimittitur aut donatur (quia hoc
ille, qui donat, pro redemptione anime suae, non pro
commodo sacerdotis probatur offerre) non quasi suum
proprium, sed quasi dimissum ecclesie, inter facultates
ecclesie computantur: quoniam hoc est verum, cum
testator ita sequatur legat illud Episcopo, quod non
exprimat utrum velit ad Episcopum tantum, non ad ec-
clesiam pertinere. Si vero relinquitur illud Episco-
po propinquo, praeferuntur esse relictum, non intuitu
ecclesie, sed personae: nisi forte contrarium probaretur:
et de his nihil potest ecclesia petere in vita eius. Quod
si relinquitur Episcopo & ecclesie, de illo inter ipsos d
canonice est dividendum faciendum. Si vero istud Episcopo,
& illud ecclesie, relinquitur, sive aequalia sive in qua-
litate fuerit relictum, reducenda sunt ad divisionem canon-
icam inter Episcopum & ecclesiam cathedralem: nisi
ambo videtur esse testatoris dispositioni contenti,
quomodo propter ultimam voluntatis favorem satis de-
centis est observare, ubi neque fraus intervenit, neque
dolus, ne quisquam nimium defraudetur debita por-
tione. Secus autem est, si aliquid legatur Episcopo,
& aliqua capellis vel monasteriis, aut aliis piis locis,
sicut in hoc casu quod legatur Episcopo, eius est prae-
cipuum cum ecclesia cathedrali, quemadmodum si cui-
libet alii legatur: & de illis g, quae aliis legantur,
portio canonice nihilominus obtinebit: quo-
niam non est tanta communio inter Episcopum, & in-
ter capellas & monasteria, seu alia pia loca, quanta est
inter Episcopum & ecclesiam cathedralem, cui est spi-
rituali copulatio: non illis, sed isti tantum acquirit. Illud au-
tem est generaliter observandum circa eum, qui potest
proprium possidere, & praesertim vel administrationem
ecclesie non habentem, quod si aliquid relinquitur
specialiter, non solum a propinquo, verum etiam
ab extraneo, intelligitur esse relictum, non intuitu ec-

clesiae, sed personae, nisi probatio in contrarium appare-
ret: & idcirco de illo nec Episcopus, nec ecclesia potest
in vita eius sibi aliquid vindicare: & hoc intelligitur esse
verum, cum fraus minime procuratur: quae si detecta
fuerit, patrocinari non debet.

CAP. XVI.

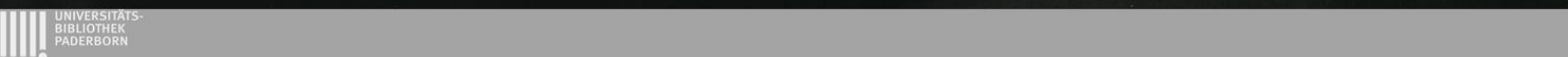
In bonis patris, matris, & avia, habet quis debitam iure na-
tura, in qua gravari nonquit: & filius rogatus de restituenda he-
reditate sub conditione, detrahatur debitum iure natura, & Trebel-
lianicam, in qua computantur fructus post litu contestationem
percepti.

Idem Episcopo Tusciano a.

Raynuius b de Clera duas habens filias, Altero-
cham videlicet & Adjectam, matrem insuper Cle-
ram, & uxorem nomine Adelaenam, in extremis positus
condidit Testamentum, Alterochae filiae pueri ultra do-
tem, quam ei dederat, domum & quandam hortum in
eodem Testamento relinquens. Adjectae vero impube-
ri reliquit cetera bona sua c, adjiciens ut Alterocha &
soboles quam gestabat in utero, eidem impuberi succe-
derent, si absque liberis moreretur. Mortuo itaque
testatore, tutores impuberis eam cum omnibus bonis
eidem relictis a patre, iure Lombardo cuidam P. nomi-
ne tradiderunt: quae filium ex eo suscipiens tandem si-
ne liberis est defuncta: cujus bona idem P. maritus e-
jus superstitis aliquanto tempore possedit in pace: qui
cum alia muliere matrimonium contrahens, & filios
suscipiens ex eadem, diem clausit extremum. Postmo-
dum inter Alterocham & filium ejus ex una parte, &
filios ejusdem P. & Raynerium tutorem eorum ex altera,
super bonis praedictis ejusdem Adjectae factitata ma-
teria quaestionis, coeperunt coram G. iudice Tuscanen-
se adinvicem litigare: coram quo Alterocha & filius ejus
bona d, quondam Raynutii tanquam ex causa fidei-
commissi vel substitutionis sibi debita petierunt, tuto-
re filiorum praedicti P. ex adverso dicente, quod obtin-
bat illis annalis praescriptio, uti cupio pro dote, ac lon-
gi temporis silentium diuturnum. Insuper allegabant,
quod de bonis illis tam tertia Clerae matris testatoris
& tertia Adelaenae uxoris ejusdem, quam & quarta per
Trebellianum nomine ipsius Adjectae erant ante omnia
deducenda. Dicitur vero iudex, supradictum Rayne-
rium tutorem nomine pupillorum in restitutione bo-
norum Raynutii condemnavit, & tertia Clerae primo
deducta, quam Adjectae ac viro suo donaverat: de qua
in substitutione, quam fecit Raynuius, non videtur
aliquatenus cogitasse: deducta quoque tertia Adela-
enae, quam ipsa P. venderat supradicto: praecipit etiam
idem iudex de his rebus illas terras deducendas, de
quibus deduci poterant e secundum Tuscanen-
se consuetudinem civitatis. Deduci praeterea quartam per
Trebellianum idem iudex injunxit, cum etiam quilibet
extraneus restitutione gravatus eam deducere potuisset,
sed utraque pars ab illa sententia provocavit: [&
& infra.] Cum autem coram G. Diacono Cardin-
auditore a nobis concessio fuisset diutius litigatum, ipse de
mandato nostro sententiam supradicti iudicis, videli-
cet h in eo, quod dixit tertiam Clerae & tertiam Adelaenae
integraliter deducendas, pronuntiavit injustam, & ab ea
legitime provocatum definiens, sic illas tertias dedu-
cendas, ut legitima portio iure natura debita Altero-
chae illi salva sit in utraque: ad cuius restitutionem di-
ctum Raynerium condemnavit. In eo vero, quod quartam
per Trebellianum idem iudex censuit retinendam,

a Cap. 1. de. ret. in 3. comp. b In codic. Barb. relinquo istud
Episcopo, aut rei. ist. ecclesia: aut relinquo istud ecclesia & Episcopo.
c Canon, cuius hic memi-
nus Papa, est in Concil. Agathensi, cap. 6. d eos. e voluerunt.
f In d. de substitutione. g In non verusita: & de his qua illi lo-
quuntur per totum. h In d. de his qua alii legantur Epi-
scopo per totum, &c.

a Tuscanen. al. Tuscan. al. Tuscul. b Raynui. al. Raynuius.
vid. c. 13. tit. De sent. & rejud. in 3. comp. c Cetera, habent ve-
rissima: in recentioribus, tertia, sed mendose. d al. ita: dicta bo-
na quondam Raynutii. e potest. f Tuscan. al. Tusculana. g C
h dicto videlicet, deest in pluribus antiq.

DE SUCCESSIONIBVS AB
intestato.

TITVLVS XXVII.
CAP. I.

Quoniam bona propria dare potest, cui vult: sed si decedat intestatus, non habet consanguineos: succedat ecclesia. h. d. iuncta gl.

Et Concilio apud Althenen. habet b.
Sed hoc e libidinem inuentum est de Episcopis, Presbyteris & clericis: ut d si per hereditatem, vel a modo intui personam aliquid adquisierint, donec licet cui voluerint dum vivunt. Si autem ante obitum, quam hoc fecerint, altari cui seruiunt, omnia persequi iustificauerint, & in ius eius tradantur.

CAP. II.

Quoniam Presbyter factus intestatus decedat, eius bona diuoluantur secundum formam hic contentam. h. d. secundum intellectum figuratum, qui hodie etiam tenet.

Et concilio Tribur. f

Secundo concilio adalatum est, quod quidam laici immunitatem contra Presbyteros suos, ita ut de mori eorum Presbyterorum substantia partes sibi vindicent, licet de propriis feruis. Interdicitur itaque ne hoc ulterius fiat, sed licet liberi facti sunt ad suscipiendum gradum, & agendum officium diuinum, ita nil ab eis praeter diuinum officium exigatur. Peculium vero ipsorum dividatur in quatuor partes, quarum una Episcopo altera & ecclesia, tertia pauperibus, quarta parentibus ad lignetur, & de non sint idonei parentes, Episcopus eam recipiat, & in usum ecclesiae dirigere distribuat. Et si quis contra hoc praesumpserit, anathematizetur.

CAP. III.

Quoniam deus non habet consanguineos: succedat ecclesia. h. d. iuncta gl. Et primo sic: Vnde dicitur in scripturis, quod ecclesia succedat in ius defuncti, etiam si non sit in iure legitima. Val aliter secundum alium intellectum, & sic: Per unum testem de veritate, & per confessionem eorum occidentium factam probatur oblati, etiam quo ad effectum impingente bona oblati.

Innocentius III. & Martinus Episcopi.

Quoniam dilectus filius Abbas de Brugia, pro causa, quam aduersus Episcopum Advenen. habebat, diuina expulserat: Abbas proposuit ante dictum, quod Archiepiscopus de Alerio, ad participationem orationum monasterio de Brugia, obtulit se & sua: [i & infra.] Illud tamen intelleximus esse probatum, quod dictus Archiepiscopus agens in extremis vel ultimam exprimitam voluntatem, adierit se & sua monasterio conuenienter, respondit se non posse testari, quia se & sua conuenienter monasterio se predicto: & licet unus testis illius dixerit se vidisse, quando se & sua obtulit monasterio, quia tamen alii testes dixerunt se audivisse ipsam in Abbate praefata, quod n praedictum est, con-

sistentem, non tanquam sufficienter probantes, sed tanquam vehementer admiculantes, adfectionem Abbatis plurimum adiuuabant. Quia vero pars Episcopi adferbat se velle probare, quod dictus Archiepiscopus in extremis laborans tanquam Phreneticus alienatus erat mente, unde non valuit, quod expressit: Nos causam illam tibi sub hac forma diximus committendam, quod nisi praefatus Episcopus legitime probaverit, predictum Archiepiscopum sine mentis compoem non fuisse, cum ultimam voluntatem expressit super impetitione monasterii perpetuum ei silentium imponatur & compellatur restituere monasterio, quicunque de bonis ipsius Archiepiscopi, vel etiam monasterii occupavit. Si vero legitime probaverit Archiepiscopum, qui super ultima voluntate praemissa sunt, alienata mente dixit: ad faciendam ei nomine parochialis ecclesiae (cujus ipse administrationem gesserat dum vixisset) restitutionem bonorum, quae ipsius Archiepiscopi fuerant, monasterium condemnatur, cum idem Archiepiscopus ab intestato decederit: ipsique monasterio super impetitione Episcopi silentium imponatur.

[i Quibusdam rebus suis usus suo simpliciter reuocatis. De manu cuiusdam fratris eiusdem canobis augmentationem eorum in signum illius oblationis accepit, & quod hanc concessionem hoc modo faceret, & non suo nomine, sed monasterii possidebat, & monasterio quicquid acquireret, acquireret: sicut fuit in canonico capitulo praefatus, & in hoc etiam publice per viginti annos fere idem Presbyter nullo contradictione vel reclamante permansit, ita quod per publicam famam in omnibus notum erat. Nam Abbas de Brugia qui pro tempore fuerat episcopus Monachi rebus illis non fecit quam alius rebus monasterii proprii sciente Episcopo Edunen: qui pro tempore erat, & in nullo penitus reclamante, publice uidebatur. Id autem quod mente compo dictus Archiepiscopus fecerat inter vivos in ultima voluntate mente sanus, licet aeger corpore, confirmavit. Cuius idem Abbas & Monachi res sic legitime datas, & alias quas ipsi Archiepiscopo concesserant ad utendum vel suum monasterium reducere volent, praedictus Episcopus eis uolentiam inferens, non solum res Archiepiscopi, sed etiam res ipsius monasterii occupavit: quos cum in bono pace repererent, ipsi rebus illis, ut eis possit grassandi materia, plenius indulgers sed Apostolicis appellauit, in octauis sancti Martini proxima praeratis, sua terminum appellatum praesigens. Contra praedictum monachum Episcopi allegauit, quod antequam donata illa facta sunt, Archiepiscopus erat positus extra mentem, ita quod cum interrogatus fuisset, An Monachi non in habitum suscipere? & respondisset, Quia: statim interrogatus ab alio, Va tu esse asinus? respondit, ualde similitur, sicq. praedicti Monachi eum ad suum monasterium deportauerunt, quod idem monachum se obtulit probaturum, quibus auditis & cognitis.]

DE SEPULTVRIS d.

TITVLVS XXVIII.

CAP. I.

Decedens intestatus, sepelitur in sepulchro majorum, vel ubi legitur sepultura parochialis, tamen ecclesia habeat canonice portionem eius, quod relinquit ecclesiae sepultura, hoc dicit, secundum uerorem intellectum.

Leo III.

Nos instituta e majorum patrum considerantes, statimus unumquemque in majorum suorum sepulchris jacere, ut Patriarcharum exitus docet. Nulli tamen negamus propriam eligere sepulturam, & etiam alienam. Dominus enim & Magi-

a Erat a mente. b Ipsam. c Dicitur ipse, deest ut plerumque in antiq. d In una Vaticana: De sepultura mortuorum, e Post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 93. c. 2. & Cap. 3. cod. 111. in comp. & 114. c. 2. edat. lib. 6.